

LAUDÁCIÓ MARTON LÁSZLÓRÓL

Tisztelt Testület!

A magyar színháztörténet egyik legfontosabb alkotóműhelye, a 120 éve folyamatosan játszó Vígszínház, a modern polgári életforma és műveltség nagy hatású művészi reprezentálója.

Az, hogy a Vígszínház társulata mind a mai napig, egyik életetője, s időről-időre megújítója a magyar színházi törekvéseknek, köszönhető szellemi nyitottságának, a társulat által integrált újabb és újabb tehetségeknek, s a saját maga által kinevelt vezetőinek, akik egyben meghatározó alkotóművészei a színháznak. A 120 év – egy-egy jelentős művészi korszakot is magukénak tudható – vezető alakjai, Ditrói Mór, Jób Dániel, Várkonyi Zoltán, Horvai István és a mai délután főszereplője Marton László.

Marton László. Ő, aki mindmáig aktív alkotóművészként, színészpédagógusként és színházvezetőként, folyamatosan gyarapodó, korszakos jelentőségű életmű kiteljesítője.

A VÍGSZÍNHÁZI TEVÉKENYSÉGE

1968-ban, a főiskoláról, Nádasdy Kálmán végzős növendékeként kikerülve, a Vígszínházban kezdte meg rendezői pályáját. Abban a Vígszínházban, ahol 1979 és 1985 között főrendező, majd 1985-től 2009 január 31-ig igazgató-főrendező volt. Ekkor az igazgatói terhektől megvált, de azóta is, mind a mai napig főrendezőként, a színház művészi arculatának meghatározó személyisége.

Marton László Vígszínházi pályájának több mint négy évtizede vagyok tanúja. Tehetsége, műveltsége, tisztán látása, elemző gondolkodása, humora, színpadi költészete, igazságkereső szenvedélye, formai bátorsága, újító kedve, szakmai munkába vetett hite, egy nagy formátumú művész életművének jellemzői.

Marton Lászlót művészetének hajtóereje, az emberek iránti mérhetetlen kíváncsiság, s valamiféle mély meggyőződés, hogy a színház által közelebb kerülünk egymáshoz, mert egy-egy életre hívott mű, közelebb visz a világhoz s benne az ember megértéséhez, segít élni.

Kevesen tudnak úgy darabot olvasni, olyan mélységben analizálni a szereplők drámai viszonyát, mint ő. Fantáziával felruházni, ízéssé tenni az egyes karaktereket, meglátni az ütköző sorsok dimenzióit, szándékuk igazság magvát, s céljaik drámai mozgatórugóját. Kivételes kvalitásérzékkel oszt szerepet. Ismeri színészeit. Mély meggyőződése, hogy a művészi minőség, emberi minőséggel párosulva válik művészi teremtményévé.

Azon ritka rendezők egyike, aki tudja mennyire fontos a klasszikus művek mellett, a kortárs darabok színpadra juttatása. Mert hiszi, hogy a színház, az itt és most művészete, és nem archeológiai intézmény, s nem egy elképzelt közönségnek, de velünk élő kortársainknak játszunk, akikhez kik szólhatnának hitelesebben, mint az ő problémáikon gondolkodó, közülük való kortárs szerzők. S azt is meggyőződéssel vallja, hogy a nagy emberi történeteket hordozó klasszikus művekkel is csak úgy érdemes foglalkozni, ha túllépünk a hozzájuk tapadó konvenciókon, s úgy olvassuk azokat, mintha új formát követelő kortársaink vetették volna papírra.

Marton László hatalmas életművéből, csak néhány, önkényesen kiragadott, az ő sokműfajú kíváncsiságát reprezentáló rendezését idézném fel, ifjúságától napjainkig, közöttük jó néhány kultikus előadást, melyek nemzedékek sorának jelentettek fontos művészi élményt:

Bolha a fülben
Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról
A nők iskolája
Királyi vadászat
Jó estét nyár, jó estét szerelem
Homburg hercege
Ófelsége komédiája
Kőműves Kelemen
Szentivánéji álom
II. Richárd
A padlás
III. Richárd
Ahogy tesszük
Közháték Vichyben
Fekete Péter
Össztánc
Mesterkurzus
Sylvia
Szent István kórút 14.
Egy nő
Furcsa pár
Nóra
Elsötétítés
Legenda a lóról
Pisti a vérzivatarban
Ványa bácsi
Kvartett

Marton László életművének elengedhetetlen része, az ő igazgatói tevékenysége. A Vígszínházat vezetni minden korban nagy felelősség. A közönségét 1896 óta tárt kapukkal váró színház gyökerei mélyek. A Szent István körúti palota fölött láthatatlanul ott lebeg Ady Endre három fontos szava, hogy: „minden ember fenség”. A tág szellemi horizontú Vígszínház minden színházszerető embernek kínál kedvére való előadást, a szó nemes értelmében vett népszínház. Bérletesei között sok olyan néző ül, akiknek már a dédszülei, nagyszülei is bérletesek voltak. Ismerek olyan fiatalembert, akinek a szülei a nézőtéren ismerték meg egymást, s az ismeretségből szerelem és házasság lett, s ma, a gyerekek is ott tolong a jegypénztárnál.

Évadonként 350.000 nézője van az előadásoknak. Ez nagy felelősséget ró a társulatra, s vezetőikre. Marton László 1985-től 2009-ig vezette a Vígszínházat, igazgató-főrendezőként. A két dátum közötti időszakban világrendszerrek dőltek össze, Európában és Magyarországon gyökeres társadalmi változások zajlottak le. Mindennek ellenére, a Vígszínház, Marton László igazgatása alatt megőrizte művészi rangját, gazdasági stabilitását, s ami a legfontosabb, megőrizte közönségét, sőt újabb és újabb fiatal nemzedékekkel gyarapítani is tudta. Korszakos jelentőségű tett volt, hogy megszerezve minden politikai, anyagi támogatást, a Vígszínház századik születésnapjára, Marton igazgató úr vezérletével felújítódott a Szent István körúti palota, úgy, hogy a legapróbb részletekig visszanyerte eredeti alakját. A felújítás két éve alatt láttam megőszülni. De becsülettel és önfeláldozó munkával, Budapest egyik építészeti

ékkövével ajándékozta meg a közönséget és a társulatot. Nem tudom, hogy a hivatalosságok részéről megköszönte-e neki valaki. Közönség a töretlen támogatásával kifejezte háláját.

NEMZETKÖZI KARRIER

Marton László, magyarországi előadásai mellett a nemzetközi színházi életben is nagy tekintélynek örvend. Weimar, Detmold, Helsinki, Dublin, Tel-Aviv, Louisville, Chicago, Torontó, valamint Kanada és az Amerikai Egyesült Államok más színházi városai is megcsodálhatták rendezői képességeit. Rendezéseit több mint 40 országban játszották világszerte.

De legalább ennyire fontos magyar és külföldi professzori munkássága. Színésznemzedékek rangos sorát nevelte fel a Színház- és Filmművészeti Egyetemen, a magyar színházi életnek. Itt, önök között is többen ülnek növendékei közül. Ma is osztályvezető professzor a budapesti egyeteme. 1997-be tagjai közé fogadta az amerikai színházrendezők társasága, tiszteletbeli professzora a londoni Guildhall School-nak. Tanított Cambridge-ben, Oxfordban a Yale egyetemen. A torontói színiakadémia alapító professzora, ahol évente színészeket, rendezőket, dramaturg okát és formaművészeket oktat. És szintén alapító rendezője, művészeti tanácsadója a most 20 éves, torontói Soulpepper Színháznak.

Kossuth, és Jászai díjas, Érdemes és Kiváló művész. Torontóban a legrangosabb színházi díjat, a Dora-díjat ő kapta meg a *Három nővér* rendezéséért, majd később a legjobb előadásért, amely Csehov *Platonovja* volt. Az Irish Times a legjobb rendezőnek járó díjat ítélte neki, a dublini *Vadkacsa* rendezéséért.

Tisztelt Testület!

Egy nagy művész, korszakos színházi ember, és egy nagy, iskolateremtő színészpedagógus rövid laudációját vetettem papírra. Öröm és megtiszteltetés ez számomra. Azt gondolom, hogy Marton László az a művész és ember, akiben a művészi tehetség, erkölcsi tehetséggel párosul. Tisztelet és hódolat neki.

Hegedűs D. Géza

